

Wstęp

Niniejszy numer periodyku „Humaniora. Czasopismo Internetowe” składa się z pięciu artykułów naukowych i odpowiedzi na recenzję zamieszczonej w sekcji „Forum dyskusyjne”. Nie jest to w pełni spójny tematycznie tom, zawiera teksty o różnej tematyce. Jednak większość artykułów poświęcona jest problematyce religii, religijności i duchowości.

Tom otwiera artykuł uznanego antropologa kultury, historyka i teologa S t a n i s ł a w a O b i r k a, autora licznych opracowań z zakresu badań nad religią w świecie współczesnym, dialogiem międzyreligijnym, a także publicysty i krytyka Kościoła. W tekście zatytułowanym „*Nones*” (*bezwyznaniowi*) jako wyzwanie dla tradycyjnych form przynależności religijnej autor podejmuje dyskusję nad zagadnieniem bezwyznaniowości. Pojęcie to bywa różnie rozumiane, ale zazwyczaj odnosi się do osób niepraktykujących w ramach żadnego zinstytucjonalizowanego wyznania. Bezwyznaniowość nie oznacza jednak niewiary. Nie musi też oznaczać powstrzymywania się od jakichkolwiek praktyk religijnych. Obirek wskazuje na szanse i wyzwania bezwyznaniowości dla instytucjonalnych form religii.

Autorem drugiego tekstu jest Łukasz Czarnecki, prawnik i socjolog zajmujący się m.in. porównawczym prawem konstytucyjnym, nierównościami społecznymi oraz doktrynami politycznymi i prawnymi. W artykule jego autorstwa, zatytułowanym *Noc jak Almona. Uwagi o mitologii i dekolonizacji „Pierwszego Snu” Sor Juany Inés de la Cruz*, zawarta jest analiza fragmentów poematu *Pierwszy sen* meksykańskiej pisarki Sor Juany Inés de la Cruz z perspektywy postkolonialnej, z naciskiem na rolę mitologii grecko-rzymskiej. Mitologia nie pełni tutaj wyłącznie funkcji poetyckiej, lecz staje się narzędziem dialogu z kulturą europejską, za pomocą którego autorka poematu przekracza narzuconą jej zależność wobec metropolii i tworzy własny, oryginalny głos.

Artykuł *Oddolni posteksperci. Działalność współczesnych „znachorów” w świecie postprawdy* autorstwa E w y K o z i k koncentruje się na twórcach internetowych, którzy podważają skuteczność konwencjonalnych praktyk medycznych, wpisując się we współczesny dyskurs antymedyczny. Popularność twórców internetowych

promujących medycynę alternatywną i kwestionujących medycynę konwencjonalną wiąże się z funkcjonowaniem w świecie postprawdy oraz kryzysem instytucjonalnych systemów eksperckich. W odróżnieniu od ekspertów, którzy opierają swój autorytet na wiedzy naukowej, posteksperci odwołują się przede wszystkim do emocji. Ewa Kozik jest badaczką współczesnych mitów dotyczących zdrowia i medycyny. Prowadzi również badania nad rozpowszechnianiem teorii spiskowych i fałszywych informacji oraz religijnością ludową.

Autorem kolejnego artykułu, zatytułowanego *Elementy scjentyzmu światopoglądowego w duchowości Ruchu Raeliańskiego*, jest Radosław Kazibut, badacz specjalizujący się w filozofii nauki i filozofii przyrody, zajmujący się relacjami między nauką a wierzeniami, a także nowymi formami duchowości. W tekście autor stawia tezę, że raelianizm tworzy pozór syntezy nauki i duchowości z jednej strony odwołując się do scjentyzmu, z drugiej zaś dokonując mitologizacji i instrumentalizacji. Efektem tego jest synkretyczny i eklektyczny projekt duchowości, który wybiórczo korzysta z nauki, a jednocześnie funkcjonuje na pograniczu pseudonauki.

Ostatni artykuł w niniejszym tomie poświęcony jest kontrowersjom dotyczącym filozofii Kartezjusza. Autor tego tekstu, Zbigniew Drozdowicz, jest wybitnym znawcą myśli Kartezjusza, uznanym specjalistą w zakresie dziejów filozofii nowożytnej, zwłaszcza francuskiej, a także filozofii religii oraz religioznawstwa. W zamieszczonym w tomie artykule argumentuje, że źródłem kontrowersji wokół filozofii Kartezjusza było radykalne uprzywilejowanie rozumu myślącego. Ja poprzez postawienie myślącego podmiotu w centrum poznania Boga, świata i człowieka, a w wyniku tego tradycyjnie rozumianej roli Boga. Prowadziło to do nieuniknionego zderzenia filozofii Kartezjusza z teologią i filozofią uprawianą w tradycji scholastycznej. W tekście przywołano komentarze i głosy krytyczne nowożytnych teologów i filozofów zaangażowanych w dyskusje nad dziełem Kartezjusza.

W tomie zamieszczono ponadto Forum dyskusyjne, w którym opublikowano odpowiedź autora monografii *Chińska filozofia historii. Od początków do końca XVIII wieku* Dawida Rogacza na recenzję tej monografii opublikowaną na łamach czasopisma „Roczniki Humanistyczne”. W Forum dyskusyjnym czasopisma regularnie publikowane są głosy w debacie naukowej, polemiki oraz dyskusje.

Sławomir Sztajer